

MNOHOROZMERNOSŤ GLOBÁLNEJ KRÍZY – VÝZVA K OBSAHOVEJ A METODOLOGICKEJ INOVÁCII EKONOMICKEJ VEDY

Dr. h. c. prof. Ing. Milan Šikula, DrSc.

Večery o metodológii vied

Bratislava, 16. 4. 2014

Základné elementy procesu vedeckého skúmania v ekonómii

- ekonomická realita – celý komplex zložito štruktúrovaných ekonomických procesov a javov. Jednotlivé vrstvy a aspekty ekonomickej reality v ich celistvosti sú objektom vedeckého skúmania
- cieľ skúmania – vyjadruje strategický zámer určitého konkrétneho skúmania
- predmet skúmania – predstavuje konkrétne zvolené vrstvy a aspekty ekonomickej reality, determinované cieľom skúmania
- metódy skúmania – súhrn spôsobov skúmania - komplex analytických nástrojov – prostriedkov zodpovedajúcich cieľu a predmetu
- produkt procesu skúmania – teória – zosystematizované poznanie, logická konštrukcia
  - deduktívny systém, základné princípy, odvodzovanie, záver
  - induktívny systém – ešte dôsledne nesystematizované prvky

ŠTRUKTÚRA PREZENTÁCIE

- Mnohorozmernosť globálnej krízy a jej odraz v ekonomickej vede
- Začiatok kritickej sebareflexie
- Tri línie obsahovej, metodologickej a etickej inovácie ekonomickej vedy
- Vybrané príklady dokumentujúce zmeny v smerovaní a charaktere ekonomickej vedy

MNOHOROZMERNOSŤ GLOBÁLNEJ KRÍZY A JEJ ODRAZ V EKONOMICKEJ VEDE

- Postupné priradovanie prívlastkov – hypotekárna, finančná, ekonomická, dlhová, sociálna, politická, hodnôt, systémová, transformačná, civilizačná – odhaľovanie mnohoúrovňovosť a mnohoaspektovosť príčinných súvislostí
- Miera ich poznania, akceptovania, resp. ignorovania a zahmlievania zásadne pozitívne, resp. negatívne limituje voľbu prostriedkov na jej prekonávanie
- To evokuje otázku ako ekonomická veda zdôvodňovala a interpretovala pôsobenie faktorov, ktoré krízu vygenerovali, či sa sama na tom tiež nepodieľala a či súčasťou mnohorozmernej globálnej krízy nie je aj kríza ekonomickej vedy

A. ZÁSADNÁ KRITIKA KONCEPTUÁLNEHO REDUKCIONIZMU ÚSTAV SVETOVEJ EKONOMIKY KIEL

- Neadekvátne teoretická reflexia zmenenej ek. Reality, globálna kríza nie všeobecne akceptovaná finančná kríza, konjunktúra a recesia – ale kvalitatívne nový jav – nové fin. produkty v nafukujúcom fin. sektore a jeho mimoriadna globálna poprepájanosť
- Teória i výskum v zmysle paradigmy „racionálne sa správajúceho aktéra“ to ignorovali „slepota“ voči dôsledkom interakcií v sieťovej štruktúre fin. sektoru – šírenie nákazy a stádovité správanie neboli inkorporované do makroek. analýz – spôsob používania modelov
- Nerealistické predpoklady – nerealistické výstupy

ZÁSADNÁ KRITIKA KONCEPTUÁLNEHO REDUKCIONIZMU

ÚSTAV SVETOVEJ EKONOMIKY KIEL – pokrač.

- Extrémne štylizovaný model všeobecnej ek. rovnováhy – že všetky neurčitosti môžu byť eliminované ak je dostatočný kontingent derivátov
- Možnosť systémového rizika sa úplne neignorovala, no bola definovaná ako niečo mimo zodpovednosti aktérov trhu – morálny hazard
- Interakcie ek. aktérov závisia od informácií, motivácie, znalostí a kapacity – t.j. ich heterogenita, nie stotožnenie mikro- a makro racionálneho aktéra
- Len cez bohatú štruktúru spojení medzi firmami, domácnosťami a rozptýleným bankovým sektorom možno uchopiť „systémové riziko“, dominoefekty vo fin. sektore a dopady do spotreby a investícií
- Štúdium nerovnovážnej dynamiky – umožní skúmať dynamickú koevolúciu očakávaní a ekonomickej aktivity; teórie sietí a „samoorganizovanej kritičnosti“
- etický kódex

PAUL KRUGMAN – RICHARD LAYARD A ĎALŠÍ VÝZNAMNÍ MANIFEST ZA EKONOMICKÚ RACIONALITU

- Očistiť diskusiu o kríze od mýtov a zavádzania
- Tri kľúčové posolstvá
- Ku kríze nevedlo nezodpovedné míňanie verejného sektora, ale prevzatie záväzkov súkromného sektora
- Motorom krízy je klesajúci dopyt firiem, nemajú dôveru v budúcnosť a obmedzujú investície
- Vlády na to reagovali presne opačne ako mali, znižujú výdavky, zvyšujú dane na obyvateľstvo

HANZEL HENDERSONOVÁ EKONÓMIA VEDA, ČI OBHAJOBA?

- Metodologické medzery Smith – analógia ľudského správania sa a Newtonových fyzikálnych zákonov , Darwin – boj o prežitie – súťaž – sociálny darvinizmus – učebnice mainstreamu – Washingtonský konsenzus
- Matematickými modelmi sa „neviditeľná ruka“ a Paretovo optimum „dostali“ na úroveň prírodných vied
- Zneužitie pri „dokazovaní“ pomocou modelov, že centrálné banky majú byť nezávislé od kontroly volených orgánov (politiky) a to aj v demokraciách. Laureát ceny Švédskej nár. banky E. Prescott a E. Kydland (Chicagská škola) za štúdiu z r. 1977 – reakcia predstaviteľov Nobelovej ceny (citát!)
- Matematizovaná prezentácia často slúži na zamaskovanie implicitnej ideológie
- „prečo nepovedať pravdu“ – ekonomická profesia – obhajoba (záujmov)
- „informačný vek“ sa už pretvoril na „vek pravdy“

TRI LÍNIE OBSAHOVEJ A METODOLOGICKEJ INOVÁCIE EKONOMICKEJ VEDY

- Adekvátnejšia reflexia novej kvality ekonomických javov a procesov v organickej celistvosti so sociálnym, environmentálnymi, politickými, morálnymi a civilizačnými aspektmi fungovania spoločnosti
- Návrat, či rehabilitácia starších teórií vytesňovaných prevládajúcim dobovým prúdom, ich overenie, či adaptovanie v kontexte súčasných zmenených podmienok
- Odhaľovanie skrytých, či zjavných cielene záujmovo deformovaných teórií a prístupov, odvádzajúcich pozornosť od podstaty a skutočných príčin, zakrývajúcich či podporujúcich morálny hazard a pod.

DLHÝ „SUPER“ FINANČNÝ CYKLUS ROYA ALLENA

- Financial Crises and Recesion in the Global Economy (2009)
- C. Reinhartová, K. Rogoff – historické dáta od 1800 – 7,2 % a 8,3 % rokov v kríze
- Allen – ekonometrická analýza – „hlavolamy“ ponuky a dopytu po peniazoch
kľúčové štruktúrne zmeny vo finančných trendoch – nové črty využívania peňazí, úveru, kapitálu a bohatstva – separácia fin. trhov od procesov HDP
- od 80. rokov dlhý boom – do 2007 fin. trhy začali žiť vlastným životom
- finančné trhy – vyhľadávanie vlastného zisku nezávisle od tovarov a služieb
- dôležitý zdroj špeciálneho dopytu po peniazoch – absorbuje peňažnú likviditu d'aleko od pozorovateľného používania peňazí v reálnej ekonomike
- fin. transakcie na základe pákového efektu absorbovali novovytvorenú silu peňazí d'aleko nad úroveň predikcií modelov rovnováhy – nafúknutie cien aktív a stimulácie výroby a spotreby d'aleko nad predikciami – a opačne!
- procesy, ktoré vygenerovali dlhý boom determinujú ich dlhé prekonávanie

NEVYHNUTNOSŤ METODOLOGICKEJ INOVÁCIE

- expanzia a globalizácia fin. trhov nadobudla charakter znalostne interaktívnych procesov, ktoré nie je možné modelovať modelmi všeob. ek. rovnováhy ale prístupmi 3. a 4. rádu komplexity (psychologické, živočíšne pudy) G. Akerlof a R. Schiller Živočíšne pudy
- novým komplexnejším prístupom prehĺbil poznanie zmenených vnútorných mechanizmov čoraz autonómnejšieho fungovania fin. trhov a ich znerovnovážňujúceho vplyvu na vývoj reálnej ekonomiky

Riešenie:

- zredukovať počet mien a podporovať regionálne menové bloky
- vyvinúť stabilnejšie dopredu orientované fin. trhy – väčšie rezervy
- lepšie riadiť globálne likviditu vzhľadom k absorpčnej kapacite trhov a rýchlosti peňazí, k produktívnemu užitiu, psychologické faktory

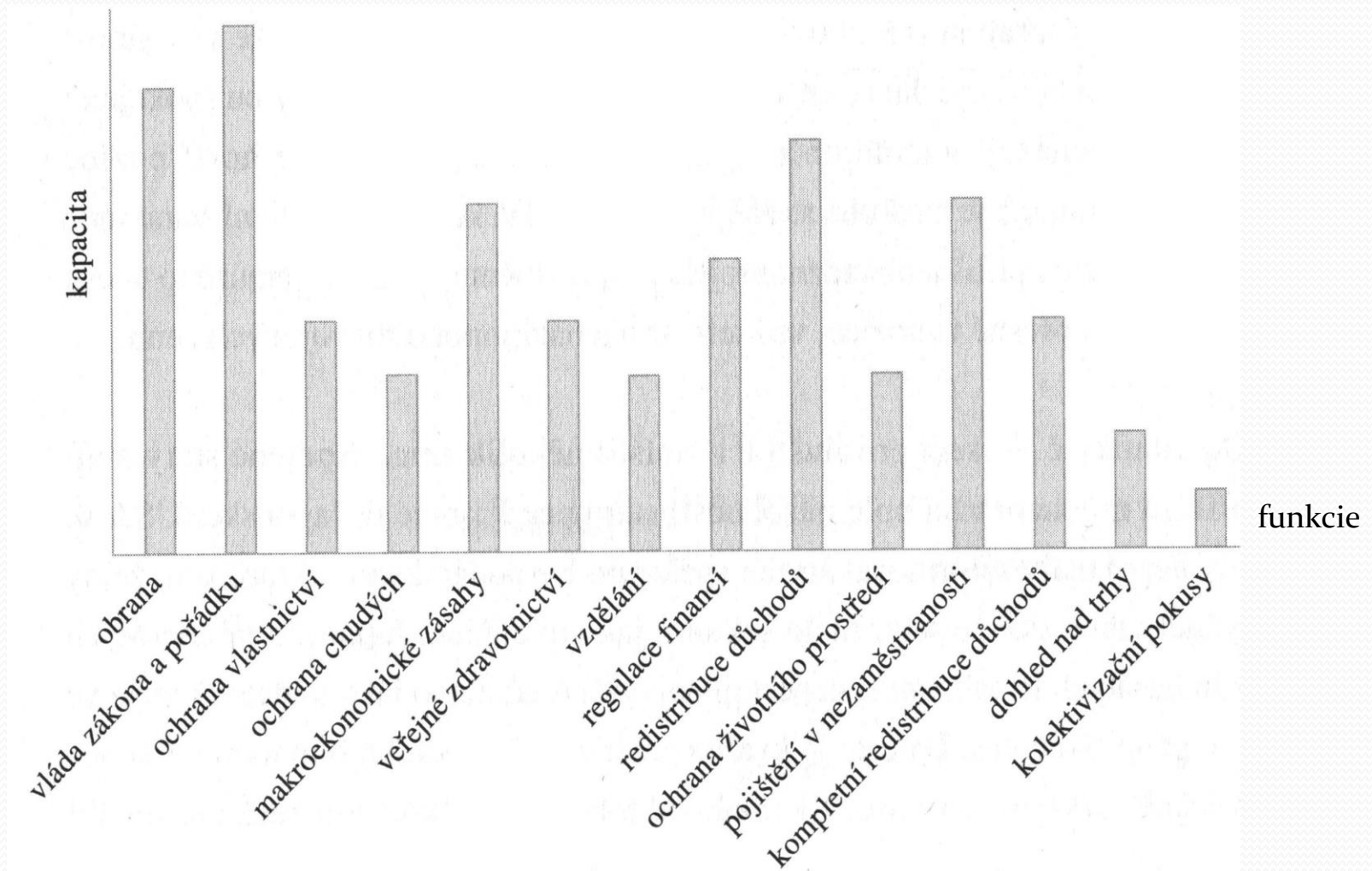
GLOBALNA KRÍZA AKO KATALYZÁTOR NOVEJ PARADIGMY

- seriózne analýzy globalizácie a procesov, ktoré vygenerovali Veľkú globálnu krízu so zreťazenými prívlastkami ukázali, že ide o dynamické nelineárne javy – no na ich skúmanie nestačia tradičné prístupy
- Newtonovská paradigma už nie je vhodná – celok – suma častí, jasná kauzalita (príčina – následok) extrapolácia – budúcnosť
- vhodnejší systémový prístup modernejšia odnož – teória chaosu
- správanie systému a jeho vlastnosti – odlišné od jeho časti, nelineárne
- komplexné adaptívne systémy – základné kamene teórie chaosu) – samousporiadanie, nové vlastnosti, otvorený systém, noví aktéri
- dynamika – vedie k nerovnováham (rovnováha – výnimka – newtonovská)
- budúcnosť sa nedá jasne predpovedať – nie je len jedna

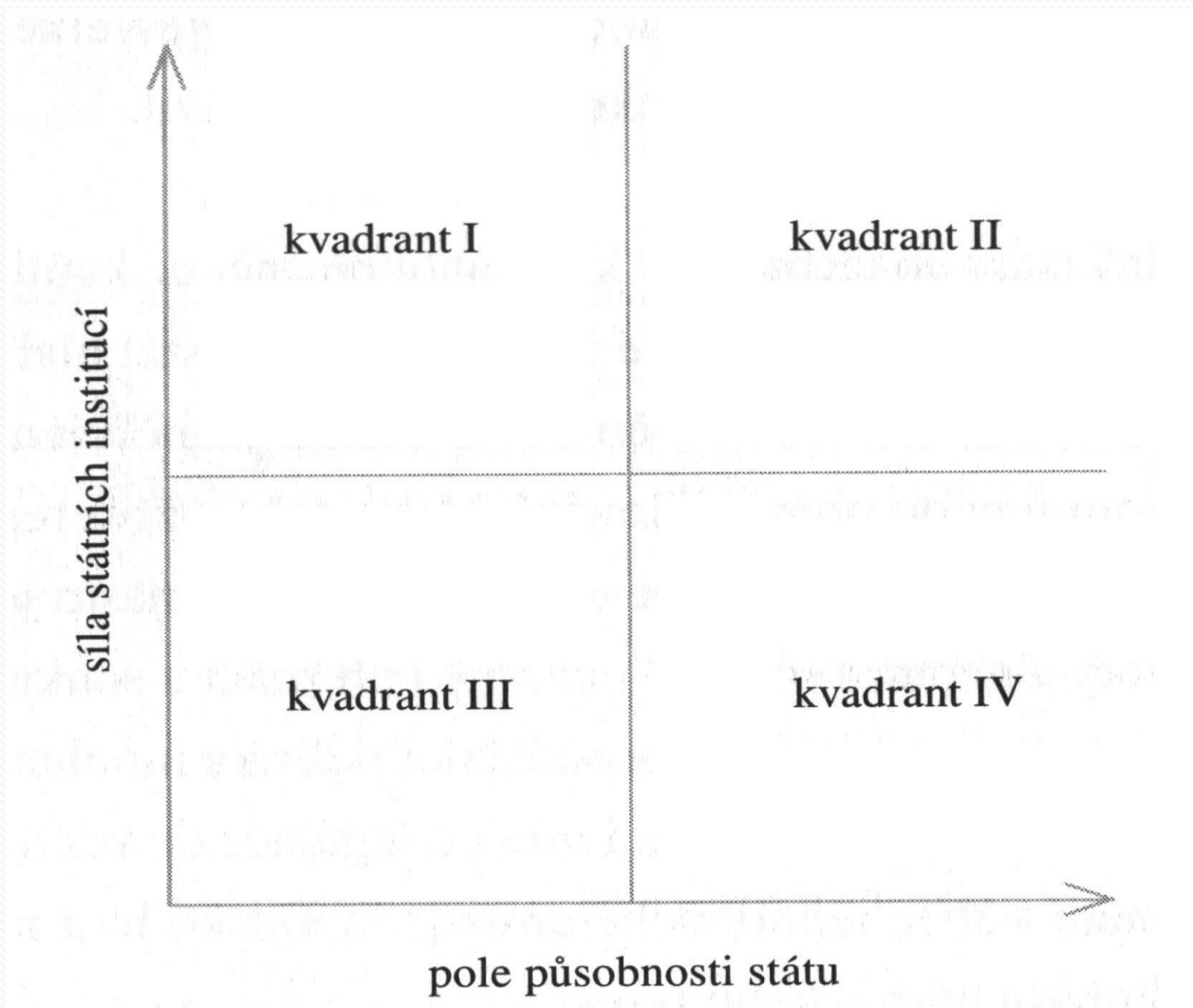
KOMPLEXNÉ ADAPTÍVNE SYSTÉMY (KAS) A SCENÁRE BUDÚCEHO VÝVOJA

- KAS nie je predvídateľný vo všetkých detailoch a na dlhé obdobie
- nelinearita vzťahov a dynamika pozitívnych a negatívnych spätných väzieb a extrémna citlivosť aj na malé zmeny
- atraktor – oblasť parametrov ku ktorej sa samovoľne blíži trajektória
- bifurkačný bod – extrémna citlivosť na zmeny podmienok, systém „váha“ medzi rôznymi budúcnosťami (variantmi) „okno“ rôznych ciest
- smerovanie k chaosu – predvídať možné „otvorenie okna“ napr. ako súbeh ekonomickej – politickej krízy, krízy ropnej – potravinovej a krízy ekologickej
- ich synergia môže vyústiť do tzv. krízy formačnej – vznik nového systému
- varieta scenárov – neistý a nebezpečný svet

Kapacita štátu (hypotetická ilustrácia)

Matrica poľa pôsobnosti a kapacity štátu

HYPERGLOBALIZÁCIA – AKCELERÁTOR ZOSTROVANIA SYSTÉMOVO – TRANSFORMAČNÉHO CHARAKTERU KRÍZY

- nástup technologickej a inovačnej revolúcie – predovšetkým IKT predpoklady k vytvoreniu celoplanetárneho podnikania
- do pádu komunizmu bolo fungovanie ek. zásadne zviazané so štátom
- potreba odbúrať inštitucionálne prekážky fungovania štátov
- obrovský tlak TNK a globálnych inštitúcií na liberalizáciu a dereguláciu a presadenie „bezbariérového“ priestoru
- „vedeckú fundáciu“ – neoliberálny friedmanovský koncept trhového fundamentalizmu – doktrína – Washingtonský konsenzus
- hlboká kvalitatívna inštitucionálna zmena štát – TNK, pravidlá obrátil sa „pomer“ síl – globalizovaný kapitál získa pozíciu vynucovať ústupky od štátu omnoho väčšiu ako štát k vynucovaniu ústupkov od TNK, závislosť polit. strán od peňazí a TNK, privatizácia funkcií štátu
- neriešiteľná trilema – hyperglobalizácia, suverénny štát, demokracia (Rodrik)

FINANCIALIZÁCIA A INŠTITUCIONALIZÁCIA MORÁLNEHO HAZARDU

- fin. sektor čoraz neprirodzenejšia virtuálna nadstavba odtrhnuto od tvorby hodnôt v reálnej ekonomike
- hromadiaci sa fin. kapitál nadobúda čoraz viac nominálny až fiktívny charakter
- „kasínovou“ ekonomikou aktívne stimulovaný a umelo nafukovaný rast zákonite vyúsťuje do kolapsu špekulatívnych bublín, ničivé, extrémne nerovnomerné
- analýzy i nespočet prípadov dokazujú, že kríza nie je náhodný výkyv, že kľúčoví aktéri na všetkých relevantných úrovniach aktívne vnášali a rozvíjali morálny hazard
- skresľovanie, resp. zatajovanie údajov o reálnom stave a vývoji ekonomiky rast, nezamestnanosť, inflácia (Grécko – USA)
- vládna podpora a verzie proti regulácii a tolerovanie rôznych metód obchádzania dohľadu nad finančným sektorom, priamo zákonmi (Glass Stegal)
- kartel ratingových agentúr (Moody's, Standard & Poor's, Fitch Ratings) – spôsob fungovania – má podvodný charakter, predávanie ratingov, bez zodpovednosti, zneužívanie
- banky a quazy banky – široké spektrum foriem morálneho hazardu, pranie špinavých peňazí, napomáhanie podvodom (Goldman Sachs) zneužívanie bankového tajomstva, podvádžanie klientov, nadmieru rizikové operácie, obchádzanie dohľadu, absurdné odmeňovanie manažérov, arogantné zneužitie pomoci štátu (vrátane Vatikánu)

FINANCIALIZÁCIA A INŠTITUCIONALIZÁCIA MORÁLNEHO HAZARDU - pokračovanie

- tolerovanie a podpora zneužívania „solistikovaných“, kvantitatívnych metód vyhodnocovania, presnejšie zahmlievania rizík na finančných trhoch, model CDS; superrýchle počítačové algoritmy a dezinformácie
- tolerovanie, najmä zjavná, či skrytá podpora daňových rajov, elita má cca 25 biliónov dolárov, ročne 100 mld. dolárov, to chýba v rozpočtoch
- deštruktívne dopad na riešenie sociálnych, ekologických, spoločenských úloh
- torpédovanie zdanenia finančných operácií, Stiglitzov argument
- manipulácie s kľúčovými úrokovými sadzbami LIBOR, EUROBOR (11 bánk) Barclays (koordinátor), Bank of Scotland, UBS, Deutsche Bank, Loyds vedeli o tom Fed i britská centrálna banka
- bojkot nevyhnutnej ozdravnej reformy finančného sektora
- pomoc a záchrana veľkých a krachovanie malých bánk
- oprávnená kritika MMF, SB, WTO – nevyvážené až diskriminačné pôsobenie vo vzťahoch vyspelé RK, nanucovanie Washingtonského konsenzu RK, transformujúcim

TEÓRIE KONVERGENCIE

- teórie konvergenencie J. K. Galbraita, analýza globálnej krízy a najnovšie práce S. Stiglitz a D. Rodrika
- napriek ideologickej interpretácii absolútne sa vylučujúcich systémov – reálne ovplyvňovanie, zblížovanie a prelínanie ich systémotvorných prvkov
- regulácia, indikatívne plánovanie, sociálny štát – kapitalizmus teoretické i praktické utváranie priestoru pre trh
- nejde ani tak o systémové varianty kapitalizmu ako o konvergenčných systémových variantoch
- citát z Galbraita a Stiglitz

SYSTÉMOVÉ ALTERNATÍVY KAPITALIZMU ALEBO KONVERGENČNE SYSTÉMOVÉ VARIANTY A SYSTÉMOVÁ DIVERZITA

- ideologická interpretácia kapitalizmu a socializmu (komunizmu) ako absolútne vylučujúcich protikladov – ovplyvňovanie, zblížovanie a prelínanie systémiotvorných prvkov
- v 60. rozvoj teórií konvergencie spoločenských systémov. Ucelene ju sformuloval J. Galbraith ako syntézu inštitucionalizmu (Veblen) a keynesovej makroekonómie – transformačné premeny kapitalizmu a existencia soc.
- fungovanie veľkých korporácií alternatíva trhovej regulácie; vyvažujúca sily (iné korporácie, odbory, organizácie)
- hlboký rozpor medzi spôsobom uspokojovania súkromných a verejných potrieb
- riešenie – účinná spoločenská regulácia ekonomiky – realokácia zdrojov do verejného sektora
- štát sa musí vymaniť z područia korporácií – spoločenský záujem
- Stiglitzove závery – rôzne druhy trhových ekonomík
- Rodrik – národno-štátna diverzita

ROBERT MUNDELL A THEORY OF OPTIMUM CURRENCY AREAS. AMERICAN ECONOMIC REVIEW. VOL. 41 NO 3 1961

- Pred 40 rokmi formuloval podmienky, za ktorých môže spoločná mena viacerých štátov fungovať tak, že náklady a prínosy sú vyvážené, resp. prínosy prevládajú
- Dostatočná úroveň mobility pracovných síl medzi štátmi
- Čo najmenšia úroveň mzdovej rigidity v rámci krajín
- Podobné vybavenie prírodnými zdrojmi
- Symetria exogénnych pozitívnych a negatívnych šokov
- Existencia primeraného mechanizmu fiškálnych kompenzácií
- Mobilita príliš nízka; flexibilita miezd a cien nadol prakticky nie je; rigidita trhu práce, asymetrické šoky – čl. štáty rozdielne; transfery – minimálne; strata nezávislej menovej politiky (úrokové sadzby a kurz) – nemožnosť vyhnúť sa dôsledkom rigidnej parametrickej štruktúry

GLOBÁLNE VLÁDNUTIE BEZ GLOBÁLNEJ VLÁDY

- J. Stiglitz Jiná cesta k trhu – hledání alternativy k současné podobě globalizace, Prostor, Praha 2003
- Nemáme žiadnu svetovú vládu, porovnateľnú s národnými vládami , ktorá by dohliadala na proces globalizácie ako riadili vzájomné prepájanie národných ekonomík
- Namiesto toho máme systém, ktorý by a dal nazvať „globálne vládnutie bez globálnej vlády“
- Niekoľko inštitúcií (SB, MMF, WTO) a niekoľko hráčov z finančných priemyselných a obchodných kruhov záujmovo prepojených dominuje globálnej scéne pričom mnoho z tých, ktorých sa rozhodnutia týkajú sa nemá možnosť vyjadriť
- Treba zmeniť pravidlá určujúce medzinárodný ekonomický poriadok a ešte raz sa zamyslieť nad tým, ako sa rozhoduje na medzinárodnej úrovni a v koho záujme

NEOLIBERÁLNY KONCEPT GLOBÁLNEHO VLÁDNUTIA BEZ GLOBÁLNEJ VLÁDY

- Početné analýzy ukazujú, že súčasná podoba globalizácie nie je žiadnou historickou nevyhnutnosťou, ale výsledok neoliberálnej politiky vlád, medzinárodných inštitúcií a predovšetkým finančných a nefinančných TNK
- Globálne nanútenie troj-rozmernej neoliberálnej politiky L-D-P vytvorilo priestor pre rozmanité prejavy globálneho vládnutia založeného na fundamentálnych inštitucionálnych zmenách predovšetkým v relácii štát – TNK, medzinárodné organizácie, nevládne neziskové organizácie, kolonizujú priestor štátu, určujú diskriminačné pravidlá
- Priemyselné a finančné oligarchie vládnu vládam, diktujú programové smerovanie globalizácie, ovládajú MMF, SB, WTO atď.
- Antidemokratická kontrarevolúcia – manipulácia verejnej mienky, kupovanie nielen politikov, ale celej demokracie
- Existuje už viacero hlbokých analýz globálneho vládnutia

SVET A GLOBÁLNA SUPERKORPORÁCIA

- Švajčiarsky federálny technologický inštitút
- Univerzita Zürich (Vitali, Glattfelder a Battiston, 2001) in New Scientist
- spracovanie gigantickéj databázy 37 000 000 firiem a investorov
- prepojenia umožňujú kontrolu SE 43 060 TNK – spoločné aktíva
- model rozdeľovania ekonomického vplyvu 1 318 TNK – jadro, mimoriadne tesné spojenia
- prevyšujú 20 % svetového zisku, no
- ovládajú väčšinu svetových spoločností a reálne ovládajú až 60 % svetových príjmov
- Ich aktíva sú tak vzájomne prepojené, že tento 147 TNK – super jadro
- neoficiálny finančný konglomerát má kontrolu nad 40 % celosvetového bohatstva korporácií a určuje vývoj globalizovanej SE
- „Realita je natoľko komplikovaná, že sme museli upustiť od dogiem ako napr. teória sprisahania alebo teória voľného trhu“ J. Glattfelder
- K úplne vrcholným 20 patria najmä finančné inštitúcie Barclays Bank, J. P. Morgen Chase, Goldman Sachs

Michael Morris: Was sie nicht wissen sollen!

AMADEUS 2011

Co nesmíte vědět! ANCH BOOKS, Bratislava 2012

- Konkrétne historická deskripcia toho, ako sa vygenerovali mocenské štruktúry ovládajúce čoraz viac vývoj sveta, usilujúce o NEP
- Neviditeľná vláda – malá skupinka (rodinné klany), ktorá prostredníctvom peňazí a bánk ovláda nielen hospodárstvo, ale aj nadnárodné organizácie, OSN, SB, MMF, značnú časť médií, vedy, školstva, či dokonca manipuláciou počasia
- Hĺbková analýza peňažníctva – peniaze skôr ako platidlo sú prostriedok k vytváraniu moci a útlaku, banky si môžu peniaze slobodne vymýšľať ako to robia, komu patria, komu to prináša úžitok citát s. 86-7
- Podstatné sú dve veci: kto ovláda nekryté peniaze; a znemožňovať plnohodnotné peniaze

Michael Morris: Was sie nicht wissen sollen!

AMADEUS 2011

Co nesmíte vědět! ANCH BOOKS, Bratislava 2012 – pokrač.

- Predstava mechanizmu moci
- Abraham Lincoln 1861-65 vojna S-V; úvery za 25-26%, zákon o tlačenie nekrytých peňazí (400 mil. \$) – zavraždený, zákon zrušený
- James A. Garfield 20. prezident 1881 – mena krytá zlatom a striebrom †
- William McKinley 25. prezident 1901 – vyžadoval zlatý štandard †
- J. F. Kenedy 4. 6. 1963 prezidentský výnos – vydávanie bankoviek krytých rezervami MF – pravý dolár Kenedyho doláre 22. 11. 1963 zavraždený J. Johnson ich ihneď stiahol – a už žiadny prezident si netrúfol postupovať voči „neviditeľnej vláde“ bankárov
- Fed – vyšachovať konkurenciu a dostať peňažníctvo pod kontrolu veľkých 23. 12. 1913 zdrvený a zlomený Woodrov Wilson podpísal zákon o Fede, ktorý pripravilo 7 mužov, zastupujúcich 4 klany Rotschild, Rockefeller, Morgan, Warburg (citát s. 120)

Michael Morris: Was sie nicht wissen sollen!

AMADEUS 2011

Co nesmíte vědět! ANCH BOOKS, Bratislava 2012 – pokrač.

- Bretton Woods – dohoda popri Fede najväčší podvod a lož v hospodárskych dejinách sveta – jednoduchý trik ovládnutie sveta
- Spojenci USA, Francie, Anglie, Rusko + 40 štátov od 1. - 23. 7. 1944
- Dolár bol hlavnou svetovou menovú – kurzy nár. menám sa neustále menili
- 2 plány Keynes Bancor – svetová mena pre obchod + doma vlastná mena White – americký dolár – uisťovanie, že je krytý zlatom (Nemecko, Rakúsko, Japonsko + vyvlastnenie v USA) – pevný kurz nár. mien k doláru, ceny zlata, diamantov, striebra, ropy; doláre nevydávajú USA, ale súkromní bankári
- Štáty sa na USD ako svetovej mene nielen nedohodli, ale o tom sa ani vôbec nejednalo. USA v noci prepísali dokumenty slovo „zlato“ doplnili o opciiu „alebo americký dolár“. V. Británia – podvod; štáty mohli USD z obchodu vymieňať za zlato (35 za uncu) pre FED nebolo žiadne obmedzenie pre množstvo USD ani povinnosť preukazovať zlaté rezervy. 1973 – rozpad, hodnota USD v 2003 len 5 % hodnoty z 1913

DAVID ROTHKPF: THE SUPERCLASS 2008

NEW YORK

- Hĺbková sonda do zákulisia supertriedy – aktéra globálneho vládnutia
- V globalizácii sa sformovala štruktúra privilegovaných s nevídanou úrovňou bohatstva a moci – okolo 6000 t.j. každý z cca 1 mil. pri viac ako 6 mld.
- Definičný znak – obrovská moc, ovplyvňujú milióny a miliardy ľudí nielen vo vlastnej zemi a celom svete, supertrieda sa grupuje
- Zo šéfov najväčších korporácií a najsilnejších finančných inštitúcií, predstaviteľov najvplyvnejších 120 štátov, najväčších obchodných spoločností, z asi 500 najväčších investičných spoločností, predstavitelia najmohutnejších ozbrojených síl, najvýznamnejší predstavitelia cirkví, medzinárodných organizácií, tieňových elít, globálne vplyvní vedci, umelci
- Na rozdiel od elít pôsobiacich v minulosti v rámci národných štátov majú v rukách neúmerne vysoký podiel svetovej moci, operuje globálne, kde je len málo, resp. žiadne nástroje protiváhy ich vplyvu

SUPERTRIEDA

- Koncentrácia moci prebieha podľa Paretovho pravidla 80 % dôsledkov pochádza z 20 % príčin; 2 % najbohatších – ½ všetkého bohatstva, na 0,000015 % najbohatších – dvojnásobok majetku najchudobnejšej časti ľudstva, 100 najväčších fin. inštitúcií – 1/3 svetových fin. aktív
- Toto pravidlo platí aj vo vnútri neho, medzi najbohatšími, sú ešte bohatší, moc vedie často k ešte väčšej moci
- Elity supertriedy sú v pravidelnom vzájomnom kontakte, nielen že majú perfektné dopravné a komunikačné prostriedky, ale hlavne vďaka formálnym a neformálnym mechanizmom, G-8, Davos, Bilderberg a spod.
- Z mnohých mocí supertriedy k najdôležitejším, ktorými vládne patrí schopnosť rozhodovať za nás všetkých o tom, čo je hlavnou témou súčasnosti, čo je na „programe dňa“, no nielen k nastoľovaniu tém, ale aj k praktickému rozhodovaniu
- Rozhodovanie „v úzkom kruhu“ nemôže byť iné ako deformované

YANIS VAROUFAKIS: GLOBÁLNI MINOTAURUS (2011) 2013, LONDÝN, NEW YORK

- Mimoriadne podnetná a originálna PE analýza globálneho vládnutia 1939 – 2008, prekonanie v nedohľadne
- Strach, a panika z návratu krízy už pred koncom 2. svet. vojny viedli USA k príprave najďalekosiahlejšieho projektu globálneho vládnutia (plánu)
- USA – hlavný veriteľ, bezprecedentná ekonomická a vojenská moc a zároveň strach z nového roku 1929; historická úloha rekonštrukcie sveta
- Bretton Woods – prvý krok realizácie Globálneho plánu 1944; poučenie, že kapitalizmus sa nedá efektívne spravovať na národnej úrovni
- Za oficiálnym projektom povojnového menového systému a obnovy ekonomík bol skutočný problém vytvorenie inštitucionálneho rámca, ktorý by zabránil K a otázka, kto bude mať nad ním kontrolu
- Júl 1944 – z koncepcie H. D. White a J. M. Keynes

BRETTONWOODSKÝ SYSTÉM (BS) A MEDZINÁRODNÁ MENOVÁ ÚNIA (MMÚ)

- BS – systém pevných výmenných kurzov národných mien viazaných na dolár + - 1 % udržovanie nákupom, resp. predajom svojich dolárových rezerv, zmenu kurzu len – neudržanie vyrovnanosti platobnej bilancie a kapitálových tokov, dôveryhodnosť – vymeniteľnosť dolára za zlato – 35 USD za uncu zlata
- MMÚ – jedna mena pre celý svet – bancor, medzinárodná centrálna banka (MCB) riešenie problému nevyvážených obchodných a kapitálových tokov rôznorodých ekonomík – mechanizmus recyklácie prebytkov mal mať dve úlohy predchádzať vytváraniu systematických obchodných nerovnováha a flexibilitu zúčastnených krajín pre zvládnutie katastrofických kríz (1929)
- MMU – zaručí možnosť požičať si od MCB na nulový úrok do 50 % priemerného objemu obchodu deficitnej krajiny, nad 50% pevný úrok
- prebytkovej krajine – prekročenie prebytku určitého objemu obchodu by sa účtoval úrok
- transparentný automatický globálny mechanizmus recyklácie prebytkov

KAREN HUDES GLOBÁLNA ELITA VLÁDNE SVETU

- K. Hudes – právo Yale, ekonómia Amsterdam, SB 1986 – 2007 – právne odd.
- Globálna elita k dominácii nad planétou používa veľmi úzke jadro finančných inštitúcií a megakorporácií. Cieľom je kontrola, prostriedkom je zotročenie dlhom našich vlád, politikov ohromnými príspevkami na kampane.
- Využíva skorumpovaný finančný systém ku kontrole bohatstva sveta
- Globálnemu finančnému systému dominuje malá skupina aktérov okolo súkromne vlastnených Federálnych rezerv
- Malá skupina prevažne finančných, zvlášť centrálnych bánk z pozadia má nesmierne silný vplyv na globálnu ekonomiku
- Globálna elita kontroluje nielen 147 megakorporácií, ale dominuje aj takým nevoleným organizáciám ako SB, MMF a centrálné banky
- Na vrchole BIS – centrálna banka centrálnych bánk – doslova kontrolujú tvorbu a toky peňazí po celom svete

AKTÉŘI DĚJIN

Jsme teď impérium, a když jednáme, vytváříme svou vlastní realitu. A zatímco vy tuto realitu zkoumáte – jak jen vědecky chcete -, my budeme opět jednat a vytvářet nové reality, které budete také moci zkoumat, a takhle se to všechno vyřeší. Jsme aktéři dějin... A vám, vám všem nezbude než zkoumat to, co děláme.

Karl Rove – poradca G. W. Busha, 2002.

GLOBALNE VLÁDNUTIE PRE ĎALŠÍ CIVILIZAČNÝ POSUN ĽUDSTVA

- Súčasný globalizovaný svet a jeho problémy a rozpory vyžadujú globálny prístup – Rothkopf rozlíšenie globálneho vládnutia a globálnej vlády voľba medzi množstvom oficiálnych orgánov bez vzájomnej koordinácii a usporiadaním zabezpečujúcim koordinovanú reguláciu a jej inštitucionalizáciu
- Prístup supertriedy? Ak nespravodlivé pravidlá – kríza
- Demokratické inštitúcie a procedúry nestačia – demokratická kultúra

D. Rodrik trilema – hyperglobalizácia, národný štát a demokracia, veľká národnoštátna diverzita – nedá sa zošnúrovať

Stiglitz – problém nie je globalizácia, ale riadenie globalizácie a to treba zmeniť, reforma MMF, SB, WTO, účasť na spolurozhodovaní chudobných, všetkých krajín

H. Hendersonová – pretváranie globálnej ekonomiky na 7 úrovniach, stratégie a analýzy na nich, vzájomné väzby a spätné väzby

Y. Varoufakis – vytvorenie multilaterálneho recyklačného mechanizmu prebytkov Keynesovho typu BRIC, Južná Afrika - USA

Ďakujem za pozornosť